

SPIN FO

Nieuws over uw pensioen bij IBM, oktober 2017

In de tuin zitten met schrijver
Gerhard Hormann, pagina 4

'Je bent nooit te jong om met pensioen te gaan.'

VO heeft nieuwe leden

9

'Een ingewikkelde pensioenregeling prikkelt mijn nieuwsgierigheid.'

Beleggen voor uw pensioen

10

Doorbeleggen na uw pensionering, iets voor u?

Oud Hollands

16

Simon Kalf zet zich in voor duurzame energie. 'Ik wil betrokken blijven.'

4

VISIE

Waarom moet je veertig jaar lang fulltime doorwerken als je met een goede financiële planning en wat doorzettingsvermogen al jong kan stoppen met werken?, vraagt schrijver Gerhard Hormann zich af. Hij schreef er al zes boeken over. 'Als je de groente in de reclame koopt, scheelt dat al de helft.'

8

ACTUEEL

TWEE NIEUWE BESTUURSLEDEN Paul Snoek en Joep Wijffels blikken terug op een lange, veelbewogen tijd in het bestuur van SPIN. 'De laatste jaren werd het werk steeds leuker, juist omdat alles ingewikkelder en moeilijker werd.' Rijk Griffioen en Rob Houweling nemen hun plaatsen in.

4 VISIE
Gerhard Hormann ging met 51 jaar al met pensioen. Hoe deed hij dat?

7 ACTUEEL
Tien vragen en antwoorden over 'Mijn IBM-pensioen' op spin.nl.

8 ACTUEEL
SPIN verwelkomt Rob Houweling en Rijk Griffioen in het bestuur.

9 VERANTWOORDINGSORGAAN
Drie nieuw gekozen leden vertellen wat ze voor u voor willen betekenen.

10 BELEGGEN VOOR UW PENSIOEN
Wat kiest u straks? Een vast of variabel pensioen?
Rendementen DC t/m aug. 2017

12 ACTUEEL
SPIN-specialist Robbin van Cadsand vertelt over maatschappelijk verantwoord beleggen.

13 ACTUEEL
Uw steun en toeverlaat Carin van Dijke verlaat SPIN.

16

OUD HOLLANDS

Simon Kalf (80) specialiseerde zich na zijn pensioen in energie- en klimaatvraagstukken. 'Ik vind het erg belangrijk de klimaatcrisis onder de aandacht te brengen.'

14 PERSONALIA/ACTUEEL
Overlijdensberichten
Dekkingsgraad augustus 2017

15 WAT BETEKENT DAT?
Verklarende woordenlijst en colofon

16 OUD HOLLANDS
Simon Kalf over de noodzaak van duurzame energie.

Van Kooten en De Bie kwamen begin jaren negentig met het typetje Krasse Knar. Sindsdien is dit woord nooit meer uit het Nederlands taalgebruik verdwenen. 'Vitale senior' is ook wat er meteen in je opkomt als je naar gepensioneerd IBM'er Simon Kalf luistert. Deze tachtigjarige is zo gedreven de klimaatcrisis en de noodzaak van duurzame energie onder de aandacht te brengen, dat hij niet meer te stoppen lijkt. Na jaren van keihard werken viert hij in oktober zijn eerste succes: dan opent hij een zonnepanelenweide op Terschelling waar de zon vele uren meer schijnt dan in de rest van Nederland.

En dan nog meer duurzaamheid in deze SPIN.FO. Onze collega Robbin van Cadsand vertelt hoe en waarom SPIN werk maakt van duurzaam beleggen. Voor het fonds zijn het interessante tijden. Reden voor vertrekkende bestuursleden Joep Wijffels en Paul Snoek om met pijn in het hart afscheid te nemen. Toch kijken zij met voldoening terug en geven zij graag het stokje over aan de nieuwe bestuursleden Rijk Griffioen en Rob Houweling, die zich op dezelfde pagina 8 aan u voorstellen.

Ook Carin van Dijke neemt afscheid van SPIN. Jaren lang was zij de rots in de branding voor menig IBM'er die met pensioen ging. Carin kijkt terug op een fantastische tijd bij SPIN op pagina 13.

Tenslotte biedt deze SPIN.FO ook weer veel nieuws voor u. Wat dacht u van het nieuwe doorbeleggen na pensionering? Een interessant artikel voor iedereen die een DC-kapitaal opbouwt.

Veel leesplezier.

WEBTIP PENSIOENPOWER.NL

Pensioen Power

Eindelijk echt begrijpelijke en eenvoudige en tegelijk veelzijdige uitleg over

pensioen. Pensioenpower.nl wordt gemaakt door een journalist, Paul van Hulsen, en dat is te merken. De teksten zijn prettig geschreven. Paul streeft er daarnaast naar de informatie zo objectief mogelijk weer te geven. De website is bedoeld voor iedereen die geïnteresseerd is in een beter pensioeninkomen. Eigenlijk alles op deze site is dan ook lezenswaardig. Zowel de basisuitleg over de drie pijlers (hoe zat het ook weer?) als de nuttige artikelen over onder andere eerder met pensioen, pensioen en scheiding en 'meer poen voor je pensioen.'

COLUMN

WETEN WAT Ú VINDT

Tja, waar doe je het eigenlijk allemaal voor. Dat het antwoord op die vraag ú als deelnemer bent, behoeft natuurlijk geen betoog. We vinden het daarom heel belangrijk om te weten of we het volgens u goed genoeg doen. Daarom eerder dit jaar weer de SPIN Monitor. Bijna 1300 mensen hebben gereageerd en daar zijn we blij mee.

En wat komt daar dan uit? Bijna alle deelnemers geven aan (zeer) tevreden te zijn met SPIN. Dat is een compliment dat wij als team graag in ontvangst nemen. Maar er zijn natuurlijk altijd verbeterpunten. Ik noem er een paar, om er eerst maar een paar te noemen waar we al stappen hebben kunnen zetten. Veel van u vinden het gebruik van e-mail en andere digitale media belangrijk. En dat de PensioenPlanner ook nettobedragen laat zien en ook voor ex-IBMers toegankelijk is. Dat zijn voorbeelden van stappen die we inmiddels al deels hebben kunnen zetten met een nieuwe website

en PensioenPlanner. En daar zullen we verdere stappen zetten. Voor ons opvallend is dat tweederde van de respondenten het belangrijk vindt dat wij als SPIN aandacht besteden aan maatschappelijk verantwoord beleggen. Wapenhandel, milieu en klimaatverandering worden daarbij vaak als thema's genoemd. Daar is aan gewerkt (zie daarover een artikel elders in deze SPIN.FO).

Zijn daarmee de wensen vervuld? Nee hoor, we hebben echt het nodige werk te doen. Vragen beantwoorden als hoe zorgen we voor een groter persoonlijk contact? Hoe bereiken we onderling verschillende groepen als jong en oud, DB en DC nóg beter? Hoe ondersteunen we u bij keuzes die u moet (of mag) maken over uw pensioen? Dat zijn een paar van de grote vragen in ons achterhoofd nu we weer over ons communicatiebeleid nadenken. Wordt dan ook vervolgd.

Wouter van Eeoud, directeur SPIN

Schrijver en levensgenieter Gerhard Hormann over slimme financiële planning

'Je bent nooit te jong om met pensioen te gaan'

Leven van de lucht heet zijn nieuwe boek, dat deze maand verscheen. Het is het zesde in zijn serie handboekjes over slimme financiële planning. Thema van al deze boeken is: wie controle heeft over zijn financiën, hoeft minder of zelfs niet te werken. En dat is het ultieme doel van Gerhard Hormann. 'Vrije tijd is kostbaar. Waarom zou je wachten tot je 67^e om van het leven te gaan genieten?'

In de SPIN.FO belichten we graag verschillende visies op het onderwerp pensioen. In deze rubriek leest u meningen die niet specifiek overeenkomen met de visie van SPIN als fonds.

werkweek laat ik zien hoe mensen zichzelf met die fulltime baan in een gevangenis gooien. Ze leveren hun vrije tijd in voor steeds meer geld, dat ze niet slim besteden. Zodra ze promotie hebben gemaakt, kopen ze weer een groter huis met een grotere hypotheek, vroeger vaak aflossingsvrij. Zo slepen ze zich, gebukt onder de schulden, naar hun pensioen. De vakantie is de enige vlucht uit dit slavenbestaan, maar die kan alleen gefinancierd worden door het hele jaar hard te werken. En wat als je 67 bent? Heb je dan nog de gezondheid om van je vrijheid te kunnen gaan genieten? Lukt het financieel? Het heeft ook met gezinsplanning te maken. Vijftigers die nog eens met een tweede leg beginnen, zullen heel oud moeten worden om hun geld eindelijk aan zichzelf te kunnen besteden. Maar mensen realiseren zich dit alles niet. Mijn zoon van 25 is weer bij ons ingetrokken. Ik heb gezegd: spaar het salaris van je baan op, je hoeft geen kostgeld te betalen, en dan kun je op je dertigste met eigen geld een huis kopen. Dat is een goede start. Maar dat doet hij waarschijnlijk niet.'

'En dit is dan het weiland.' Gerhard Hormann, gekleed in overhemd en korte broek, handen in de zakken, kijkt trots naar het groene veldje achter zijn huis. Er staat een grote, witte tent opgeslagen. 'Daar slaap ik iedere nacht in, van mei tot en met september', zegt hij. 'Ik hoef dus niet meer met vakantie.' En zijn vrouw? 'Als ze moet werken slaapt ze liever binnen.'

In een van uw boeken beschrijft u hoe u een jaar krom heeft moeten liggen om dit weiland te kunnen kopen. Is het een symbool voor de vrijheid die u voelt?

'Zeker. Nadat het grasveld was afbetaald, stond ik er over het hek geleund naar te kijken en toen werd ik overmand door enorme vreugde. Ik heb geen wensen

meer, dacht ik toen. Ik ben tevreden met wat ik heb. Dat kunnen niet veel mensen zeggen.'

In december 2012 verloor Gerhard Hormann, redacteur bij het mannenblad *Aktueel*, zijn baan. Na een reeks reorganisaties met ontslagrondes werd het blad opgeheven. Hormann, de enig overgebleven vaste kracht op de redactie, deed het licht uit. Hij was 51 en in plaats van vruchteloos te gaan solliciteren, ging hij met pensioen. Al eerder had hij zijn hypotheek versneld afgelost en hij had zijn hele leven al flink gespaard. Een slimme financiële planning deed de rest. Nu vult Hormann al bijna vijf jaar zijn dagen met fietsen, lezen, schrijven en het gras maaien. 'Ik ben een gelukkig mens.'

Kan iedereen zo'n leven leiden?

'Als je de goede keuzes maakt wel. Allereerst moet je zorgen dat je van je woonlasten afkomt. Die bedragen voor de meeste mensen toch zo'n dertig procent van hun inkomen. Snel aflossen van die hypotheek betekent dat je al dat geld voor jezelf kunt gebruiken. Je moet ook zorgen dat je spaargeld hebt, niet alles uitgeven wat er binnen komt, zodat je een buffer hebt. En daarnaast, heel belangrijk: geef alleen geld uit aan zaken die je echt nodig hebt. Mensen denken altijd dat ik heel weinig eet en in de winter in een slaapzak met uitgeknipte armsgaten loop om de verwarming laag te kunnen houden, maar dat is niet zo. Ik koop gewoon geen overbodige rommel. Als ik in de supermarkt in de karretjes kijk dan

zie ik chips, koek, frisdrank. Of aardbeien in de winter. Dat zijn geen basisbehoeften. Mijn vrouw pluist altijd de folders uit. Als je de groente in de reclame koopt, dan scheelt dat al de helft. Hoeveel geld je echt nodig hebt kun je op een speelse manier ontdekken. Geef eens twee maanden lang alleen geld uit aan voedsel en benzine. Geen kleding, schoenen, speelgoed. Alleen basisbehoeften. Dan schrik

je. Dan weet je dat je puur en alleen werkt om je nutteloze spullen te financieren.'

U heeft makkelijk praten met uw afgeloste huis, een vrouw met een parttime baan en een goed pensioen dat op uw 65e vrijkomt. Er zijn veel vijftigers voor wie werken bittere noodzaak is.

'Dan hebben zij andere keuzes gemaakt in het leven. In mijn boek *De omgekeerde*

Veel mensen vinden ook zingeving in werk. Ze kunnen zich er in ontwikkelen. Ontslagen vijftigers voelen zich aan de kant geschoven.

Het is vernederend dat vijftigers nog eens moeten solliciteren terwijl ze bijna geen kans maken op een baan. Die mensen moeten met rust gelaten worden. Maar zij zouden ook bij zichzelf kunnen onderzoeken waarom ze graag willen werken. Ontleen je je eigenwaarde aan het feit dat je werkt, geeft dat je bevestiging dat je er mag zijn? Dan maak je jezelf iets wijs. Dan kun je beter vrijwilligerswerk gaan doen. Carrière maken is volstrekt onbelangrijk. Voor wie doe je het? Die leuke collega's zie je na je ontslag nooit meer. Ik ontleen mijn eigenwaarde

'Als je alles hebt wat je je maar kan wensen, dan ga je anders leven.'

▷ aan het schrijven van boeken, wat ik als kind al wilde. Mijn boeken zijn de redding van de mensheid op microniveau. Veel lezers schrijven mij dat ze al gestopt zijn met werken. Waar mijn leven echt om draait is leuke dingen doen: columns schrijven, fietsen, naar de film gaan, lezen, lekker buiten zijn. Ik kan een uur in een stoel in de tuin zitten. Dan heb ik genoeg aan mijn gedachten. Tijdens mijn fietstochten krijg ik de beste ideeën. Op dinsdagochtend met een boek in de tuin zitten voelt nog steeds als spijbelen. Ik *lééf*, mijn vrijheid is onbetaalbaar.'

Als niemand meer werkt, zoals u, wordt ons pensioenstelsel helemaal onbetaalbaar.

'Ons pensioenstelsel wordt sowieso steeds onzekerder. Ik denk dat de AOW er over een aantal decennia niet meer zal zijn. Burgers zullen hun oudedagsvoorziening zelf moeten gaan regelen. Ik koester niet de illusie dat ze dat ook gaan doen. Mensen hebben geen zin om vooruit te kijken, ze kunnen het gewoonweg niet overzien. Maar ze willen ook geen offers brengen. Ze klampen zich vast aan het welvaartsniveau van nu. Als wij als gezin op vakantie zijn, eten we van oranje campingbordjes uit de jaren zeventig. Mijn kinderen zeggen dan: waarom haal je geen nieuwe bij Ikea? Maar waarom zou ik dat doen? Om weer rotzooi op de plastic afvalberg te kunnen gooien? Nederlanders zijn verwend, ze beseffen niet hoe goed ze het hebben. Ouderen klagen over een kwart procent minder indexatie, jongeren trekken hun neus op voor een kampeervakantie in Frankrijk. Het moet Vietnam zijn of Mexico. Zelf vind ik dat ik te

lang heb doorgewerkt. Als ik met pensioen ga heb ik samen met mijn vrouw maar liefst 3300 euro per maand aan pensioen en AOW. Wat moet ik in hemelsnaam met al dat geld doen?'

Het grasveld ligt er mooi bij in de zon.

'Ik had er het dubbele voor betaald als dat had moeten. Als je alles hebt wat je je maar kan wensen, zoals ik, ga je anders leven. Dan verlang je niet meer naar hebben, naar kopen. En toch mis je niets. Die 25 jaar bij tijdschrift *Aktueel* had ik voor geen goud willen missen. Maar werken moet je niet te lang doen. Niet fulltime en zeker niet veertig jaar lang. Daarvoor is het leven te mooi.'

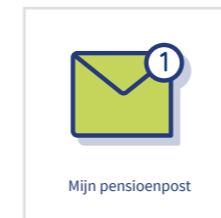
'Mensen gooien zichzelf met die fulltime baan in een gevangenis.'

Gerhard Hormann (57) publiceerde thrillers, songteksten en griezelverhalen. Sinds 2012 legt hij zich toe op handboekjes over financiële planning waarin hij aan de hand van zijn persoonlijke ervaringen uitlegt hoe ieder op zijn eigen manier vrijheid voor zichzelf kan bereiken. Hormann is getrouwd en heeft twee zonen van zestien en 25.

Tien vragen over 'Mijn IBM-pensioen' op spin.nl

Afgelopen juni introduceerden we onze vernieuwde website op spin.nl. Daarop kunt u nu ook inloggen op uw eigen, beveiligde omgeving. Na de login kunt u hier terecht voor uw pensioenpost, de PensioenPlanner en -als u een DC-kapitaal opbouwt- informatie over uw beleggingen.

Mijn pensioenpost

Waar log ik in op mijn persoonlijke gegevens?

Inloggen kan op spin.nl/login. U kunt inloggen met uw DigiD, maar ook met een gebruikersnaam en wachtwoord dat u van ons heeft ontvangen.

Staat mijn jaarlijkse pensioenoverzicht er ook in?

Ja, die vindt u altijd onder 'Mijn pensioenpost'.

Mijn gegevens

Waar geef ik door dat ik toch liever schriftelijke informatie van SPIN ontvang?

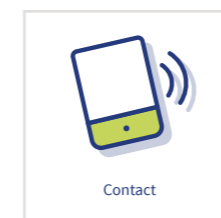
Digitale informatie is tegenwoordig gangbaar. Het is sneller, actueler en goedkoper dan papier; hier gaan we als pensioenfondsen graag in mee. De komende tijd zullen we uw pensioeninformatie steeds meer digitaal aan u gaan aanbieden. Als u dat niet wilt, dan kunt u nu al aan ons doorgeven dat u uw informatie toch schriftelijk wilt. Log in via spin.nl/login en klik op 'Mijn gegevens'. Vink uw voorkeur aan en sla op.

Mijn pensioenregeling

Onder 'Mijn pensioenregeling' zie ik het 'Pensioen123' staan in. Wat is dat?

Het Pensioen123 is een landelijk gestandaardiseerde uitleg over uw regeling. Elke pensioenuitvoerder moet die beschikbaar stellen. Op die manier kunt u regelingen gemakkelijk met elkaar vergelijken.

Contact

Ik bouw een kapitaal op in de DC-regeling. Kan ik ergens zien hoeveel kapitaal ik op dit moment heb?

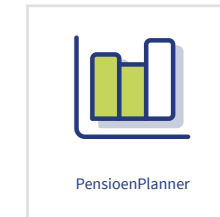
Ja, de actuele stand van uw kapitaal vindt u onder 'Mijn beleggingen'.

Mijn beleggingen

Profielwijzer

PensioenPlanner

Wat kan ik met de Profielwijzer?

De Profielwijzer helpt u bij het kiezen van een beleggingsprofiel in de DC-regeling. U beantwoordt eerst een aantal vragen. Daarna krijgt u een advies voor het profiel dat het beste bij u past. U kunt uw gekozen profiel ook direct online via de Profielwijzer aan ons doorgeven.

De nieuwe PensioenPlanner werkt met een compleet overzicht van verwachte uitgaven. Moet ik die echt allemaal invullen?

Vroeger kon u in de Planner alleen bekijken hoeveel IBM-pensioen u zou ontvangen. De nieuwe Planner geeft antwoord op de vraag: 'Heb ik straks genoeg?'. U maakt een totaalplaatje van uw inkomen bij pensionering. U zet dat inderdaad af tegen uw verwachte uitgaven. Als u hier verder niets invult of wijzigt, dan werkt de Planner met landelijk gemiddelde bedragen voor uitgaven.

Kan ik ook het inkomen van mijn partner meenemen in het financiële plaatje dat ik maak in de PensioenPlanner?

Ja, dat kan in stap 2.

Kan ik ergens zien wat er gebeurt als ik mijn pensioen op een eerdere leeftijd laat ingaan?

Ja. U kunt de ingangleeftijd zelf instellen en het effect daarvan zien op uw inkomen.

Ik ben gescheiden. Staat mijn pensioen nu verevend weergegeven in de PensioenPlanner?

Dat klopt. Maar de Planner geeft dit alleen goed weer als uw scheiding ook daadwerkelijk is verwerkt in onze administratie.

Vertrokken bestuursleden bliken terug op boeiende SPIN-tijd

Of ze elkaar zullen missen? Paul Snoek en Joep Wijffels, vertrokken bestuursleden van SPIN, kijken elkaar aan. 'Ja!', klinkt het in koor. Beiden bliken terug op een lange, veelbewogen bestuurstijd bij SPIN, Snoek vijftien jaar, Wijffels elf. 'Het is een liefhebberij geweest.' Twee nieuwe bestuursleden: Rijk Griffioen en Rob Houweling, stellen zich aan u voor.

'Destijds deed je het bestuurswerk erbij, dat is nu onmogelijk.'

'Het werk was de eerste jaren wat saai', zegt Joep Wijffels (61). 'Maar saai hoeft niet vervelend of oninteressant te zijn', haast hij zich er aan toe te voegen. 'Als bestuur van een pensioenfonds ben je bezig met toezeggingen voor vele jaren. Dat moet juist niet spannend zijn.' Joep heeft een mooie tijd gehad als secretaris

van het SPIN-bestuur. 'Het was erg leuk om dit naast mijn gewone werk te doen. Ik kwam uit de pensioencommissie van de ondernemersraad. Het geeft mij veel plezier om dingen te regelen voor collega's. En in dit bestuur heb ik veel kunnen doen. De laatste jaren werd het steeds leuker, juist omdat alles ingewikkelder

en moeilijker werd. Zo hebben we belangrijke stappen gezet wat betreft transparantie binnen het bestuur. Ook het niveau van de bestuursleden zelf is hoger geworden. Ik had graag mijn bestuursperiode willen afmaken.' Dit kon niet omdat Joep met vervroegd pensioen is gegaan. Nu is hij betrokken bij de organisatie van muziekfestivals.

Lastig

Paul Snoek (57) is nog niet helemaal weg. Hij is nog lid van de toezichthoudende Audit Commissie. 'Het is lastig nu goede bestuursleden te vinden. Destijds deed je het erbij. Nu zijn de eisen veel hoger omdat de regelgeving complexer is geworden. Wat mij altijd geboeid heeft is de dynamiek van de besluitvorming: omgaan met conflicterende belangen en als je uiteindelijk een besluit hebt genomen dit aan alle stakeholders kunnen uitleggen. Er is de afgelopen vijftien jaar veel gebeurd met het fonds. We begonnen met een DB-regeling en nu hebben alle IBM'ers die sinds 2006 in dienst kwamen een individuele DC-regeling. Dat maakte het voor mij boeiend maar de ontwikkelingen vervullen mij ook met zorg. Hoe jonger de medewerkers, hoe meer risico ze lopen. Toch laat ik het fonds met een rustig gevoel achter. Het is een financieel gezond fonds. Nieuwe bestuursleden nemen het stokje nu over.'

Rob Houweling, bestuurslid namens de GOR

'Na jarenlange ervaring als voorzitter van de Deelnemersraad, Verantwoordingsorgaan en coördinator van de OR Pensioencommissie ben ik nu secretaris en bestuurder SPIN. Ik heb veel zin in deze nieuwe uitdaging. Ik woon met vrouw en zoon met veel plezier in Bergen (NH). Al jaren ben ik coach van mijn zoons voetbalteam, een meer ambitieuze recente uitdaging is dat ik leer kitesurfen. Verder geniet ik, als geboren en getogen Amsterdamer, graag van de culturele mogelijkheden die Amsterdam biedt.'

Rijk Griffioen, bestuurslid namens IBM

'Ik werk dertig jaar bij IBM waarvan ik twintig jaar diverse functies heb gehad in pensioenen. Eerst bij SPIN, verantwoordelijk voor de beleggingen daarna ook verschillende functies internationaal voor IBM. Ik ben in Ierland Chair Trustee van het DC-fonds en blijf betrokken bij IBM Japan pensioenfonds. Bestuurder bij SPIN zie ik als nieuwe uitdaging waarbij ik mijn beleggingservaring kan inzetten voor een goed pensioenresultaat voor jullie, de deelnemers. Ik verheug me erop.'

boven: Joep Wijffels, onder: Paul Snoek

Nieuwe leden Verantwoordingsorgaan stellen zich voor

'Je kunt alles met simpele voorbeelden uitleggen'

Het was een spannende race: de verkiezingsstrijd tussen de nieuwe leden voor het Verantwoordingsorgaan (VO), alweer een halfjaar geleden. Maar liefst 21 kandidaten stelden zich beschikbaar voor acht plaatsen in het VO. Onder deze acht gekozen leden waren drie nieuwe gezichten. Ze stellen zich aan u voor.

Menno Aalders (37), cfo van GTS infrastructure services:

'Ik was een relatief jonge kandidaat en daarom stemden veel IBM'ers op mij. Ze wisten ook dat ik me wil inzetten voor DC-deelnemers. IBM heeft een vrij unieke DC-regeling; ik leer daar graag meer over. Vanuit mijn financiële achtergrond ben ik geïnteresseerd in alles wat met pensioen te maken heeft: het beleggen, de aandelen- en obligatiepakketten, de verschillende DC-profielen. Natuurlijk ben ik geen expert, maar het lijkt me leuk me erin te verdiepen.

Ik ben altijd financieel bewust geweest. Ik probeer te anticiperen op financiële ontwikkelingen die er over twintig, dertig jaar lijken aan te komen. Dat kan alles zijn, van aflossen van je hypotheek tot sparen.

Het leuke aan het VO-werk vind ik de verschillende commissies waarin je zitting kan nemen. Ik kijk er naar uit om me te ontwikkelen op voor mij onbekende gebieden zoals risicomanagement en wet- en regelgeving. Ik begin er enthousiast aan en merk wel hoe snel ik het leer.'

Gabriëlle Theunissen (66), gepensioneerd IBM'er:

'In 1995 zat ik in de Taskforce die het pensioenfonds oprichtte. Toen was ik hoofd van de juridische afdeling. Ik vond het interessant: een pensioenreglement optuigen, de hele structuur opzetten, met de Ondernemingsraad overleggen, etc. Daarna heb ik nog een tijdje in de Deelnemersraad gezeten. Nadat ik in 2008 met vervroegd pensioen was gegaan, heb ik me ingezet voor de Grey Blue Circle en gepensioneerdvereniging De Graadmeter. Dus ik ben altijd actief geweest in pensioenland. Toen de verkiezingen voor het VO kwamen was ik net toe aan nieuw vrijwilligerswerk. Het leek me leuk terug te keren bij SPIN, waar ik veel mensen nog van vroeger ken. Natuurlijk behartig ik de belangen voor de gepensioneerden maar evengoed die van actieve IBM'ers. Als belangrijke onderwerpen zie ik onder meer de regeringsplannen voor een pensioenstelselwijziging en de financiële garantie van IBM voor SPIN die in 2018 hernieuwd moet worden. Ik kijk er naar uit in dialoog te gaan met het bestuur.'

Gert Jan Lokhorst (54), projectmanager:

'Dertig jaar geleden kocht ik mijn eerste huis, waardoor ik geïnteresseerd raakte in financiële zaken. Ook in pensioenen. De Flexregeling, die ik in 1996 bij mijn indiensttreding kreeg, is erg ingewikkeld en dat prikkelt dan juist mijn nieuwsgierigheid. Sinds 2013 zit ik in de pensioencommissie van de Ondernemingsraad. In het VO wil ik me vooral richten op pensioencommunicatie. Deze is bij SPIN prima in orde maar toch vraag ik me af: bereiken we de deelnemers wel echt? Zet de communicatie hen aan om actie te ondernemen? We zouden de effecten van pensioencommunicatie beter kunnen meten. De IBM-medewerkers, van wie de meesten (deels) een DC-regeling hebben, moeten belangrijke beslissingen nemen, en al op jongere leeftijd. Ze zijn zich daar niet altijd van bewust. Ik denk dat je het ze met simpele voorbeelden kunt voorrekenen. Dat doe ik bij mijn kinderen ook.'

Wat kiest u: een vast of een variabel pensioen?

Doet u mee aan de beschikbare premiereregeling van SPIN? Dan bouwt u pensioenkapitaal (DC-kapitaal) op. Op het moment dat u met pensioen gaat, koopt u met dat kapitaal een pensioenuitkering in. U krijgt dan elke maand een vast pensioen. Zo werkt het al jaren.

Maar vanaf 1 december 2017 kunt u ook kiezen voor een ander soort pensioen. U kiest dan niet voor een vast, maar voor een *variabel* pensioen. U krijgt dus meer mogelijkheden.

Waarom deze nieuwe keuzemogelijkheid?

Tot nu toe was het zo, dat als u met pensioen ging, u met uw pensioenkapitaal een vast pensioen inkocht bij een verzekeraar van uw keuze. U kunt nu ook voor een *variabel* pensioen kiezen, waarbij met een deel van uw kapitaal wordt doorbelegd.

Verschillen tussen vast en variabel pensioen

Bij een vast pensioen weet u waar u aan toe bent. Zodra u een pensioen heeft gekocht, weet u welk bedrag u de rest van uw leven elke maand krijgt. Dit geeft u zekerheid. U bent niet afhankelijk van schommelende beleggingsresultaten of rente, want u spreekt een vaste uitkering af met uw verzekeraar. Daar staat wel tegenover dat uw vaste uitkering niet meestijgt met de prijzen. Doordat de

prijzen stijgen, wordt het pensioen minder waard na verloop van tijd. U kunt dan met hetzelfde pensioen minder kopen.

Een variabel pensioen biedt kans op een hoger pensioen en kan naar verwachting meer meestijgen met de prijzen. Maar de hoogte kan elk jaar wel anders zijn. De verzekeraar bepaalt telkens voor één jaar een uitkering. Met de rest van uw kapitaal blijft u beleggen. Vervolgens bepaalt de verzekeraar elk jaar opnieuw een uitkering voor een jaar. Gemiddeld genomen is de verwachting dat het variabele pensioen dan hoger is dan een vast pensioen, maar het kan ook wel eens lager uitpakken. Dat maakt de keuze voor een vast of een variabel pensioen heel persoonlijk. De ene persoon wil nu eenmaal meer risico nemen dan de ander. Ook als het om pensioen gaat.

Keuzemoment

Als u straks een variabel pensioen wilt, kunnen wij daar al rekening mee houden terwijl u nog pensioenkapitaal opbouwt. U kunt in de Profielwijzer zelf uw keuze aangeven voor een vast of variabel pensioen. Dit doet u via de Profielwijzer op uw persoonlijke pagina op de website van SPIN. Tot uw pensioendatum kunt u altijd een andere keuze maken (switchen).

De (voorlopige) keuze die u hier maakt, is wel heel belangrijk. Kiest u in de profielwijzer voor een variabel pensioen? Dan passen wij uw beleggingen daarop aan en verminderen we het beleggingsrisico langzaam en niet helemaal. Zo sluiten uw beleggingen goed aan op de keuze die u straks maakt. Als u voor een vast pensioen kiest, passen wij uw beleggingen natuurlijk ook aan en verminderen we het beleggingsrisico sneller en vrijwel helemaal.

Op het moment dat u met pensioen gaat maakt u pas een definitieve keuze voor een vast of variabel pensioen.

Vast of variabel: niet voor uw complete pensioen

Uw keuze tussen een vast en een variabel pensioen geldt alleen voor het pensioen uit de beschikbare-premiereregeling (uw DC-kapitaal).

Wat zijn de verschillen?

Vast pensioen

- De rest van uw leven hetzelfde pensioen.
- Als de rente op de pensioendatum laag is, zit u vast aan een relatief laag pensioen.
- Het pensioen stijgt niet als het goed gaat met de beurs. Maar het daalt ook niet als de beurskoersen zakken.
- Het pensioen stijgt niet als de prijzen stijgen. Elke prijsstijging betekent dus dat u minder kunt kopen (koopkrachtverlies). Hoe langer u leeft, hoe groter dit effect.
- Het maakt niet uit hoe oud inwoners van Nederland gemiddeld worden. U krijgt tijdens uw hele pensionering hetzelfde bedrag.
- Naar verwachting lager dan een variabel pensioen.

Variabel pensioen

- Elk jaar meer of minder pensioen.
- Als de rente op de pensioendatum laag is, zit u niet vast aan een relatief laag pensioen.
- Het pensioen stijgt als het goed gaat met de beurs. Maar het daalt als de beurskoersen zakken.
- Het pensioen kan elk jaar hoger of lager zijn dan de prijsstijgingen. Dus uw koopkracht kan het ene jaar toenemen, maar een jaar later ook lager zijn.
- Het maakt wel uit hoe oud inwoners van Nederland gemiddeld worden. Gaat de gemiddelde leeftijd omhoog? Dan kunt u minder pensioen krijgen.
- Naar verwachting hoger dan een vast pensioen.

Snelle test

Geef antwoord op de volgende vragen om snel te testen wat bij u past:

- Wil ik méér beleggingsrisico lopen in ruil voor een verwacht hoger pensioen?
- Kan ik nog rondkomen als ik een jaar lang minder pensioen krijg?
- Slaap ik nog steeds goed als mijn beleggingen (tijdelijk) tegenvallen?

Hoe vaker u 'ja' geeft als antwoord, hoe beter een variabel pensioen bij u past.

Bij vaker 'nee' is een vast pensioen misschien meer iets voor u.

De Profielwijzer helpt u verder in het maken van uw keuze.

Meer weten?

Binnenkort ontvangt u meer informatie over doorbeleggen.

DC-RENDEMENTEN TOT EN MET AUGUSTUS 2017

AANDELEN

10,26%

OBLIGATIES

0,89%

Deze rendementen zijn alleen relevant voor deelnemers die bij ons een DC-pensioen opbouwen. Meer rendementen zien? Kijk op spin.nl. Daar vindt u de maandelijkse rendementen op de homepage. Of log in op *Mijn IBM-pensioen* en klik door naar *Mijn beleggingen*.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

OOG VOOR EEN DUURZAME ECONOMIE

Als pensioenfondsen kun je tegenwoordig niet meer om maatschappelijk verantwoord beleggen (mvb) heen. SPIN neemt deze wereldwijde ontwikkeling serieus en heeft de uitgangspunten voor haar mvb-beleid ingrijpend gewijzigd. Daar komt nogal wat bij kijken, legt Robbin van Cadsand, beleggingsspecialist bij SPIN, uit.

Uw pensioen groeit aan omdat SPIN uw pensioenpremie belegt. Maar in welke fondsen en bedrijven wij beleggen, maakt nogal wat uit. SPIN heeft zich altijd aan de wettelijke verplichtingen gehouden en de UN Global Compact als oriëntatie genomen, bijvoorbeeld door zich niet in te laten met producenten van clustermunie. Maar we vinden het als SPIN belangrijk om waar we kunnen bij te dragen aan duurzame economische groei. Robbin van Cadsand van SPIN is een van de medewerkers die de nieuwe uitgangspunten voor maatschappelijk verantwoord beleggen heeft uitgewerkt. 'Ons beleid moest transparant, concreet, meetbaar en goed uitvoerbaar worden. Daarbij willen we er voor zorgen dat dicht blijven bij wie we zijn: Een pragmatisch pensioenfonds dat in opdracht van een multinationale onderneming belegt ten behoeve van haar deelnemers.'

Kosten of baten?

Robbin: 'Het nieuwe mvb-beleid focust op twee thema's. Het eerste is *good governance*. Wij geloven dat ondernemingen met goed bestuur en aandacht voor hun aandeelhouders op langere termijn beter presteren. Het tweede thema is klimaatbeheersing. We denken dat ondernemingen

met een zo laag mogelijke CO₂-uitstoot op termijn voor ons betere rendementen laten zien.' Maar kost dit niet ontzettend veel geld? Robbin: 'Dat was een van de grote vragen die boven het project hing. Daarom hebben we een onderzoek laten doen door internationaal erkende wetenschappers op dit gebied. Een uitkomst was dat mvb geen rendement hoeft te kosten en wél tot een lager risicoprofiel kan leiden. Je sluit namelijk ook risico's uit.'

Deelnemers dachten mee

'Alle stakeholders, onder wie SPIN-deelnemers, hebben input geleverd, waarna SPIN de bewuste twee thema's heeft gekozen. We zetten daarvoor een aantal middelen in. De eerste is *engagement*: SPIN gaat in gesprek met ondernemingen die slecht scoren op duurzaamheid om hen aan te spreken op verbetering. Daarnaast

Uit onze Monitor (een onderzoek onder SPIN-deelnemers) bleek dat:

- Bijna tweederde van u het zeer belangrijk vindt dat SPIN een standpunt heeft over mvb.
- Dertig procent van u vindt dat SPIN voorop mag lopen met mvb.
- 57 procent van u meent dat de belegde pensioenpremie moet bijdragen aan een duurzame samenleving.
- 35 procent van u denkt dat mvb een beter beleggingsrendement tot resultaat heeft.

'Actief bijdragen aan duurzame economische groei.'

willen we scherper afwegen waar we precies in beleggen, waarbij we aansluiting zoeken bij internationale afspraken zoals het UN Global Compact. Hoe we dat laatste precies gaan doen, zullen we nog verder uitwerken.'

'Het duurt nog minimaal twee jaar voor het nieuwe beleid is ingevoerd, zegt Robbin. 'Zo'n omwenteling is erg ingewikkeld, ook door de enorme toename van wet- en regelgeving op dit gebied. Wij zijn nu bezig met het schrijven van het implementatieplan. De deelnemers hebben aan gegeven dit een belangrijk onderwerp te vinden en dat bevestigt dat we hier mee door moeten gaan. De verbetering van onze score op één van de duurzaamheidslijsten voor pensioenfondsen geeft daarbij aan dat we goede maar geen wilde dingen doen: We zijn met 10 plaatsen gestegen naar de 36e plaats op de jaarlijkse VBDO-lijst.'

Pensioenanalist Carin van Dijke verlaat SPIN

Aan het einde van het jaar gaan vijf van onze collega's SPIN verlaten. Eén van hen is Carin van Dijke-Hijne. Voor velen van u was zij de rots in de branding bij het pensioneren. Carin begeleidde de afgelopen twintig jaar talloze IBM'ers naar hun pensioen. Het is het einde van een memorabele tijd. 'Het was ontzettend leuk om al die verschillende IBM'ers te ontmoeten.'

'Het contact met de pensioengerechtigden was altijd erg goed.'

Begin dit jaar heeft SPIN haar volledige pensioenuitvoering ondergebracht bij TKP. Dat betekende dat vier SPIN-medewerkers weggingen. Ze gingen met vervroegd pensioen. Behalve Carin vertrokken per 1 januari 2018 ook ict-coördinator Do van Anandel en pensioenanalisten Marcel Staal en Carla van Eijk-de Regt. Ze hebben tussen de tien en twintig jaar bij SPIN gewerkt en daarvoor bij IBM.

Het gezicht van SPIN

Carin was voor velen van u het gezicht van SPIN. Zij rekende bijna-gepensioneerden voor welke uitkering zij kregen en beantwoordde tal van vragen. Ook sprak zij geregeld met IBM'ers op het SPIN-kantoor af, als zij toch graag persoonlijk uitleg wilden hebben. 'Geregeld kwam het voor dat we dan vijf minuten over pensioen, en 55 minuten over andere leuke dingen spraken', lacht Carin. 'De meesten mensen hadden hun keuze thuis toch al gemaakt en eenmaal op de afspraak bij mij vertelden ze honderduit over de kleinkinderen en de dagelijkse

dingen die ze meemaakten. Dat schiep een band, wat mijn werk erg leuk maakte.' Carin (57) kwam in 1981 in dienst bij IBM op de afdeling boekhouding. In 1997 werd ze, vlak na de oprichting, door SPIN gevraagd als boekhouder. 'Ik wilde graag bij SPIN werken maar wel in een andere functie. Ik kon toen ingang pensioenen doen, zoals het toen heette', vertelt Carin. 'Hoewel ik niets wist van pensioenen.' Carin werkte hard om zich de materie eigen te maken. 'Aan het begin was het werk niet zo ingewikkeld. We hadden maar één regeling, DB, en er waren bijna geen keuzes. Velen gingen met 55 jaar met pensioen, de korting op vervroegd pensioen was heel laag.'

Steeds meer vragen

Met de komst van meer verschillende regelingen en de bijbehorende keuzes voor deelnemers werd haar werk ingewikkelder. Er kwamen steeds meer vragen, via e-mail en telefoon. 'Deelnemers wilden alle mogelijke scenario's inclusief bedragen op papier zien dus dat draaide

ik uit. Dan belden ze daar later nog over en sommigen maakten dan ook nog een persoonlijk afspraak. Ik snap dat wel. Je kunt maar een keer kiezen en het is een beslissing voor de rest van je leven. En dan waren die gesprekken dus meestal erg gezellig. We hebben ook tal van vertrekregelingen begeleid, dat waren heftige, en regelmatig ook emotionele tijden.' Nu ze zelf, zo jong nog, stopt met werken gaat moet ze 'de knop omzetten'. 'Ik heb genoeg te doen, zo help ik mijn dochter en schoonzoon met hun bedrijven. En ik zie er naar uit lekker te tuinieren, met de hond te wandelen, in huis te rommelen. Toch voelt het raar, op deze leeftijd geen baan te hebben. En ik zal mijn collega's en al die lieve deelnemers erg gaan missen.'

De heer E.A. Neves 77 jaar, 01.01.2017
 De heer D. Groot 86 jaar, 04.01.2017
 De heer R.L. ten Cate 67 jaar, 04.01.2017
 De heer T.C. Binkhuijsen 84 jaar, 10.01.2017
 De heer A. Anderiessen 76 jaar, 12.01.2017
 De heer J.J. Verloop 60 jaar, 12.01.2017
 Mevrouw C.M.J. Kroon 59 jaar, 14.01.2017
 De heer D.H.P. Wijnbeek 48 jaar, 16.01.2017
 De heer D.A. Koster 69 jaar, 17.01.2017
 De heer A.W.A. Stoete 68 jaar, 18.01.2017
 De heer R. Frese 81 jaar, 19.01.2017
 De heer J.E. Propsma 81 jaar, 23.01.2017
 De heer A.A.M. Boelaars 84 jaar, 24.01.2017
 De heer G. Prins 84 jaar, 30.01.2017
 De heer S.N. Smit 85 jaar, 31.01.2017
 De heer W.P. Bonga 70 jaar, 07.02.2017
 Mevrouw W.G.A. Zwaan 75 jaar, 10.02.2017
 Mevrouw L. Marques dos Santos 93 jaar, 11.02.2017
 De heer H.J. Ijpelaar 81 jaar, 18.02.2017
 De heer J. Leeuwen 79 jaar, 18.02.2017
 De heer B.T. Swinkels 74 jaar, 22.02.2017
 De heer R. Raamsdonk 81 jaar, 23.02.2017
 De heer C. Prins 97 jaar, 23.02.2017
 De heer W.W. Strij de Regt 84 jaar, 25.02.2017
 De heer H.A.L. van Goolen 80 jaar, 04.03.2017
 De heer H.J. Halenbeek 87 jaar, 07.03.2017
 De heer R.M. Epskamp 66 jaar, 10.03.2017
 De heer J.H. Brinkmann 76 jaar, 16.03.2017
 Mevrouw M.E. Groen 79 jaar, 17.03.2017
 De heer G.H. Weelden 77 jaar, 24.03.2017
 De heer G.L.D. Lijmer 76 jaar, 27.03.2017
 De heer C. Jong 88 jaar, 08.04.2017
 De heer A.J.M. Faber 78 jaar, 09.04.2017

De heer J. Vermeer 64 jaar, 09.04.2017
 De heer H.J. ter Horst 74 jaar, 11.04.2017
 De heer H. Steenkuijl 69 jaar, 11.04.2017
 De heer M.G.P.M. Bormans 58 jaar, 14.04.2017
 De heer J.C. de Jongh 85 jaar, 16.04.2017
 De heer G.J.L. Gomes 78 jaar, 25.04.2017
 Mevrouw F.I. Scherrer 86 jaar, 27.04.2017
 De heer M.W. Abendanon 67 jaar, 28.04.2017
 De heer P. Achterberg 70 jaar, 03.05.2017
 De heer J.H.W. Noya 72 jaar, 04.05.2017
 De heer H. Honing 77 jaar, 05.05.2017
 Mevrouw R. Prats Peña 87 jaar, 05.05.2017
 De heer A.P. Bakker 85 jaar, 09.05.2017
 De heer P.J. Honig 45 jaar, 16.05.2017
 De heer F. de Vos 79 jaar, 18.05.2017
 De heer J.J. van Velden 66 jaar, 21.05.2017
 De heer F.T. Welberg 77 jaar, 28.05.2017
 De heer N. van der Wegen 88 jaar, 28.05.2017
 Mevrouw J.M. Weissman 95 jaar, 31.05.2017
 De heer A. Tolsma 84 jaar, 03.06.2017
 De heer J. Vial 86 jaar, 03.06.2017
 De heer F.H. Koltgen 88 jaar, 03.06.2017
 De heer W.T.A. van Rossum 80 jaar, 03.06.2017
 De heer E. Tok 75 jaar, 07.06.2017
 De heer A.P. Veerkamp 79 jaar, 07.06.2017
 De heer P.I. Labordus 70 jaar, 12.06.2017
 De heer J.J. den Daas 78 jaar, 14.06.2017
 De heer H.J.N. de Zeeuw 87 jaar, 17.06.2017
 De heer M. Budding 77 jaar, 21.06.2017
 De heer D. Borsboom 87 jaar, 23.06.2017
 De heer P.M. de Haan 92 jaar, 26.06.2017
 De heer P.J. Gerritsen 75 jaar, 28.06.2017

DEKKINGSGRAAD PER EIND AUGUSTUS 2017

126,9%

De dekkingsgraad is alleen van belang voor deelnemers die een DB-pensioen bij ons opbouwen; of die een pensioen van ons ontvangen.

Kijk voor de actuele stand van de dekkingsgraad op onze website: spin.nl/nieuws.

AOW: de AOW is een ouderdomspensioen dat u van de overheid krijgt. Iedereen die in Nederland woont of werkt, krijgt dit geld. Ieder jaar dat u verzekerd bent, bouwt u 2 procent AOW-pensioen op. U krijgt een volledig AOW-pensioen als u in de 50 jaar voor uw AOW-leeftijd altijd verzekerd bent geweest. U ontvangt uw eerste AOW-pensioen vanaf de dag waarop u uw AOW-leeftijd bereikt. Uw AOW-leeftijd hangt af van uw geboortedatum. De AOW-leeftijd gaat in stappen omhoog naar 66 jaar in 2018 en 67 jaar in 2021. Vanaf 2022 is de AOW-leeftijd gekoppeld aan de levensverwachting. In 2022 wordt de AOW-leeftijd 67 jaar en 3 maanden.
Meer weten? Kijk op svb.nl.

Beleggingsprofiel: in de DC-regeling kunt u kiezen hoe wij uw pensioenkapitaal beleggen. Er zijn drie profielen om uit te kiezen:

- **Defensief Profiel (minder risico, maar ook verwacht lagere opbrengst):** dit profiel is gericht op het inkopen van een vaste pensioenuitkering.
- **Basis Profiel (gemiddelde risico en opbrengst):** dit profiel is gericht op het inkopen van een vaste pensioenuitkering.
- **Doorbeleg-profiel (aanzienlijk meer risico, maar ook verwacht hogere opbrengst):** dit profiel is gericht op het inkopen van een variabele pensioenuitkering.

DB: Defined Benefit. In een DB-regeling bouwt u elk jaar een stukje pensioen op gerelateerd aan uw salaris. Vooraf staat vast welk bedrag u bij pensionering krijgt. Het pensioenfonds keert dit uiteindelijk aan u uit en draagt alle financiële risico's.

DC: Defined Contribution. In een DC-regeling bouwt u een pensioenkapitaal op, waarmee u later een pensioenuitkering inkoopt bij een verzekeraar. Vooraf staat vast hoeveel werknemer en werkgever aan premie betalen, pas bij pensionering blijkt hoeveel rendement is gemaakt en hoeveel pensioen dit oplevert. De risico's liggen bij u als deelnemer, niet bij het pensioenfonds.

Dekkingsgraad: geeft aan in hoeverre een pensioenfonds voldoende geld heeft om de (toekomstige) pensioenen te kunnen uitbetalen. Alleen van toepassing op DB-pensioenen en pensioenuitkeringen die SPIN doet.

UN Global Compact: de UN Global Compact is een oproep aan bedrijven over de hele wereld om hun strategieën en activiteiten te laten aansluiten op 10 principes op het gebied van mensenrechten, arbeidsvoorwaarden, milieu en anticorruptie. Hiermee worden de bredere doelstellingen van de Verenigde Naties (VN) actief gesteund. Meer info vindt u op www.gc.nl.

Toeslag (alleen voor DB-pensioen en uitkeringen): het jaarlijks verhogen van het pensioen om (gedeeltelijk) te compenseren voor prijsstijgingen. Een ander woord hiervoor is indexatie. Hieraan zijn voorwaarden verbonden.

Pensioenleeftijd: de leeftijd waarop een deelnemer met pensioen gaat. Dit moment kan zijn wanneer u de AOW ontvangt, maar ook eerder (vervroegd pensioen).

COLOFON

SPIN.FO is het nieuwsmagazine van Stichting Pensioenfonds IBM Nederland en wordt tweemaal per jaar verstuurd naar alle belanghebbenden.
Oplage: 15.000

FSC®, het internationale keurmerk voor verantwoord bosbeheer. ©1996 Forest Stewardship Council A.C. Deze SPIN.FO is zo milieuvriendelijk mogelijk tot stand gekomen. Gedrukt met biologische inkt op duurzaam vervaardigd papier. De folie is biologisch afbreekbaar. Onze drukkerij is FSC®-gecertificeerd onder certificaatnummer SGS-COC-005302.

Omwillen van de leesbaarheid is de uitleg in dit blad hier en daar vereenvoudigd. U kunt er geen rechten aan ontleen; dat kunt u alleen aan de officiële reglementsteksten. De meest recente versies vindt u op onze website: www.spin.nl.

Vragen over uw IBM-pensioen?
Mail of bel naar onze servicedesk bij TKP.
Wij helpen u verder.
E spin@tkppensioen.nl / T 050-582 7997
Vermeld altijd uw pensioennummer. Zo kunnen we u sneller van dienst zijn.

Hebt u suggesties, tips, of wilt u reageren op deze SPIN.FO?
Bel of mail Barbara Borgers bij SPIN:
E redactie@spin.nl / T 020-347 2721

Redactie & realisatie: SPIN afdeling communicatie
Met bijdragen van: Transparante Teksten
Ontwerp: Neon ontwerpers, Amsterdam
Fotografie: Ton Kastermans Fotografie
Overige fotografie: Instituut voor Pensioeneducatie (p. 8)
Illustraties: Robert Vulkers (p. 7 en 12)

Druk: Drukkerij WC den Ouden bv, Amsterdam

'Ik wil niet dat mijn kleinkinderen straks zeggen: opa, waar was je nou?'

Simon Kalf (80) solliciteerde in 1965 bij IBM. Na een lange carrière bij onder andere sales, marketing en IBM Consulting, ging hij op zijn 58e met vervroegd pensioen. En toen leek zijn werkende leven pas echt te beginnen. Hij specialiseerde zich in energie- en klimaatvraagstukken, fossiele en daarna duurzame energie. Simon Kalf spaarde kosten nog moeite dit item op de politieke agenda te krijgen. In oktober opent hij met zijn duurzame energiecoöperatie een weide met zonnepanelen op Terschelling. 'Ik wil niet freewheelen, ik wil maatschappelijk betrokken blijven.'

U lijkt onvermoeibaar. Ziet u het thuisfront nog wel eens?

Gelukkig wel. We wonen vier maanden per jaar op Terschelling. Zo kwam ik op het idee hier een zonnepanelengebied te realiseren. Op Terschelling schijnt de zon tweeduizend uren tegenover 1560 in de rest van Nederland. Ik heb een masterplan zonne-energie voor de wadden geschreven. Met een andere gepensioneerde IBM'er, Bert Landman heb ik uitgerekend dat we tachtigduizend zonnepanelen nodig hebben om Terschelling zelfvoorzienend voor energie te krijgen. Hiermee zijn we de boer op gegaan bij de gemeentepolitici van Terschelling. Even later hebben we het plan vertaald naar heel Nederland. Dan zijn er achthonderd miljoen zonnepanelen en tienduizend windmolens op zee nodig, willen we ons huidige welvaartsniveau behouden.'

Dat klinkt heel ambitieus.

Dat is het ook. Ik ben al jaren D66-lid dus ik heb het zwaar aangekaart binnen deze partij. Daar is het nu een fractiestuk. Alexander Pechtold ziet het belang nu ook in. Ik zit ook in het Duurzaamheidsoverleg Politieke Partijen. We hebben een paragraaf voor het nieuwe regeerakkoord geschreven over duurzaamheid. Ik vind het ontzettend belangrijk om de klimaatcrisis en de noodzaak van duurzame energie onder de aandacht te brengen. Ik wil iets terugdoen voor het feit dat ik in dit fantastische land mag leven en ik wens mijn kleinkinderen een goede toekomst toe. Zij krijgen de rekening als we nu niets doen. Ik wil niet dat ze straks zeggen: opa, waar was je toen het echt fout liep?'

Hoe moeilijk is het om duurzame energie onder de aandacht te brengen?

Nog steeds heel lastig. In 2007, toen ik me er in ging verdiepen, werd het vaak een linkse hobby genoemd Maar nog steeds zijn veel mensen onverschillig. Op Terschelling was het hard duwen en trekken om iets voor elkaar te krijgen. Men is bang dat zonnepanelen het karakter van het eiland gaan beïnvloeden. We mogen nu beginnen met een kleine zonneweide. We hebben een energiecoöperatie opgericht en alle vergunningen zijn binnen. Het financieel plan is uitgewerkt. Dit project is een mooi begin. Maar uiteindelijk moet duurzaamheid een veel belangrijker plek op de politieke agenda krijgen. Ik ben altijd met hart en ziel D66'er geweest. Ons adagium, 'vertrouw op eigen kracht van mensen', is nog steeds heel mooi. Maar ik zie nu in dat dit ook te intellectueel is. Duurzaamheid bereik je niet alleen door dit vertrouwen. Daarvoor staat het helaas te ver van de mensen af. Het is een algemeen belang dat politieke moed vergt. Moed om het echte verhaal te vertellen.' ◀

Bent u na uw IBM-loopbaan actief gebleven of geworden in een hobby, (vrijwilligers)werk of andere activiteiten? Lijkt het u leuk om uw verhaal te vertellen in de SPIN.FO? Dan zijn wij op zoek naar u! Neem contact op met Barbara Borgers bij SPIN: redactie@spin.nl of bel 020-347 2721. Graag horen wij ook eens van gepensioneerde vrouwen of weduwen van overleden oud-IBM'ers.